

VIDÉKI KÖNYVTÁRAINK 1915-BEN.

A Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelősége az 1915. évben főnállásának 18. évét töltötte be. A törvényhozás által a Főfelügyelőségnek az 1914/15. költségvetési évre megszavazott 285.800 K javadalomból a Főfelügyelőség a háborúra való tekintettel 160.000 K-t visszaszolgáltató az államkincstár rendelkezésére s csupán 125.800 K-t fordított a felügyelete alatt álló intézetek segélyezésére, illetve fejlesztésére. Ezt az erősen redukált összeget is csupán 1915. jún. hó 11-én kelt rendeletével utalványozta a vallás- és közoktatásügyi minisztérium, ami az intézetek akcióképességét lényegesen befolyásolta. Az idézett rendelettel kiutalt összegből 25.000 K-t mint beruházási államsegélyt az aradi Közművelődési Intézet kapott, 46.000 K-t kilenc intézet építkezési segélyének törlesztésére fordítottak, 53.170 K pedig huszonnégy intézet gyűjteményeinek segélyezésére és fejlesztésére szolgált. Ez utóbbi tételből könyvtári célokra a következő összegeket folyósították: 1. Az *alsókubini* CSAPLOVITS-Könyvtárnak rendezési munkálatokra 800 K-t; 2. a *debreceni* Ref. Kollegium nagy könyvtára rendezésére 1000 K-t; 3. a *komáromi* Közkönyvtár gyarapítására 200 K-t; 4. a *mármarossszigeti* Ref. Főiskola könyvtárának gyarapítására 1.000 K-t; 5. a *marosvásárhelyi* Ref. Kollegium könyvtárának berendezésére 2000 K-t és 6. a *sárospataki* Ref. Főiskola könyvtárának segélyezésére 1200 K-t. Ezenkívül a *kassai* Felsőmagyarországi Rákóczi-Múzeum s a *szegei* Somogyi-Könyvtár és Városi Múzeum egyenkint 4—4000 K-t kapott, mely összeg egy része könyvtári célokat szolgált.

Az állami felügyelet alatt álló intézetek könyvtári működésének eredményeit a Főfelügyelőséghez beérkezett s a *Múzeumi és*

Könyvtári Értesítő 1916. évfolyamában közölt jelentések alapján a következőkben ismertetjük:

Alsókubinban az Árva megyei Csaplovits-Könyvtár kulturális tevékenysége a háború miatt 1915-ben csak igen szűk korlátok között maradhatott. Az 1915. évi kölcsönforgalom 310 kötet volt, az évi gyarapodás pedig 95 mű 117 kötetben, nagyrészt ajándék.

Aradon a városi Közművelődési Intézet ez év végén veszítette el első igazgatóját: VARJASSY Árpád kir. tanácsost. Első halottja volt ennek a szép intézménynek, amelyet az ő akaratereje, tevékenysége, kitartása váltott eszméből valósággá, melynek valósággal megalapítója volt és vezetője lett. A KÖLCSEY-Egyesület részéről Arad sz. kir. város közönségének tulajdonjogilag átengedett és időközben a FÁBIÁN-, NACHTNÉBEL-, CZÁRÁN- és WALLFISCH-könyvgyűjteményekkel gyarapodott és 1915-ben mintegy 450 kötettel szaporodott és így mintegy 30.000 kötetből álló könyvtárból 8.267 mű, 12.125 kötetben feldolgozást nyert. A könyvtár látogatói 60, kultúrpalotai könyvtár használatára jegyet váltott olvasón kívül túlnyomó részben a KÖLCSEY-Egyesület tagjai voltak. A könyvtár gyarapítása céljából a KÖLCSEY-Egyesület az idén is befizette a város pénztárába a 2000 K díjat, amelynek ellenében az egyesületi tagok a könyvtárat díjtalanul használhatják. Az intézet könyvtárosa dr. FARKAS József, aki 1915. márc. 15-től 1916. ápr. 31-ig katonai szolgálatot teljesített. (Fizetése évi 3600 K és 1040 K lakbér.) Ugyancsak a könyvtárban teljesít javarészt szolgálatot a két írnok: SAILER Gabriella és BOKOR Anna. (Díjazásuk havi 90 K.)

A békéscsabai Közművelődési Ház történetében az 1915. év nevezetes fordulópontot jelez. Ez év folyamán vette át leltár szerint a békéscsabai Múzeum-Egyesülettől összes gyűjteményeit Békéscsaba város nevében a város és a Békéscsabai Közművelődési Ház bizottságának kiküldötteiből alakult bizottság s ezentúl az intézmény a «Békéscsaba Közművelődésháza» címét viseli. Békéscsaba vezetősége és képviselőtestülete azonban nemcsak a gyűjtemények átvételéről, hanem azok fenntartásáról és fejlesztéséről is felelős.

téséről is gondoskodott, amidőn költségvetésébe a Közművelődési Ház céljaira évi 3000 K-t iktatott. A költségvetésileg így kiutalt összeg lehetővé tette az igazgató és a könyvtáros díjazását s az állandó szolgálta fizetését is. A képviselőtestület arról is gondoskodott, hogy az intézmény tartalmát is nyerjen; ennél fogva szabályrendeletet dolgoztatott ki s bizottságot választott, melynek feladata nemcsak a múzeum és könyvtár gondozása és fejlesztése, hanem a közműveltség terjesztése is. Sajnos, a kitűzött célokat csak részben bírták megközelíteni. Ennek oka a most is dúló világháború. A békéscsabai ág. h. ev. RUDOLF-főgimnázium részére a földszinten négy terem s az alsó traktus egy részét is át kellett engedniök s ekként a könyvtárt 1915-ben is zárva kellett tartani. Épen ezért a könyvtár csak letét és ajándék útján gyarapodott. Törzsanyaga az 1915. év végén: 2336 könyv, 26 aprónyomtatvány, 1 térkép, 14 kézirat, 4 egyéb. — Könyvtáros: JÉGER József főgimnáziumi tanár. (Tiszteletdíja évi 400 K.)

A Budapesti Könyvtár-Egyesület Budai Könyvtára nem számolhat be az 1915. évre vonatkozólag semmi olyan jelentősebb eseményről, mely központi könyvtárának már teljesen megállapodott szervezetében változást idézett volna elő. Húsz személyre berendezett nyilvános olvasótermének látogatottsága a háború következtében némileg csökkent ugyan, ami főleg annak tulajdonítható, hogy olvasó törzsközönségének nagy része katonai szolgálatot teljesít. A könyvtár törzsanyaga az 1915. év végén: 15.129 könyv, 2161 hírlap, 3745 aprónyomtatvány. A könyvtárt 290 nyitási napon 2603-an látogatták s használtak 4002 db könyvet. Pénztári maradvány 1914-ről: 1.500 K; pártfogóktól nyert javadalom: 120 K; tagsági díjak: 524 K; kamatok: 204.83 K. Összesen: 2.348.83 K. Személyi kiadásokra fordított: 665.40 K-t; irodai szükségletekre: 72.52 K-t; a helyiség fenntartására: 303.85 K-t; biztosításra, adóra és rendkívüliekre 15 K-t. A pénztári maradvány 1915. év végén: 1500 K. Alapítványi törzsvagyron: 1.977.96 K; pénztári maradvány: 1.500 K. Tartozás: 3021.38 K. Tiszta vagyon: 456.58 K. — Könyvtártiszt: NAGY László kat. irodatiszt (tiszteletdíja havi 70 K). Irnok: ifj. HANGEL

József tanuló (díjazása havi 30 K). Szolga: LENGYEL Mihály pénzügyminiszteri hivataloszolga (díjazása havi 50 K). Az illetményeket az Egyesület fizeti.

A Dunamelléki ref. theol. akadémián Ráday-Könyvtára. A könyvtár felügyelője és kezelője 1915-ben is HAMAR István theol. tanár volt; a könyvtári szolga katonának vonulván be, teendőit felesége látta el; könyvtári segéd pedig, tekintettel a fedezet hiányára, nem alkalmaztatott. A könyvtárnok javadalmazását és a könyvtárszolga feleségének díjazását az akadémia pénztára fedezte, 2240 K összegben. A könyvtári munka az év folyamán a régi folyóirat és levéltári anyag rendezésének folytatásából, az újabb könyvanyag feldolgozásából és az olvasóközönség kiszolgálásából állott. Anyagi erő hiányában a pénzen való beszerzés szinte teljesen szünetelt s ily módon mindössze csak 3 művel 6 kötetben gyarapodott a könyvtár; állami letét volt 3 mű, 14 kötetben, 12 darabban; a theol. tanári könyvtárból áttétel 6 mű, 105 kötetben, 105 darabban; ajándék 97 mű, 94 kötetben, 94 darabban; a régi folyóirat és encyclopædikus anyag feldolgozásából 134 mű, 527 kötetben, 463 darabban. A gyarapodás legnagyobb része a theologiai és az encyclopædiai szakokra esett. A könyvtár törzsállománya 1915. dec. 31-én 23.106 műből állott, 36.117 kötetben, 35.013 darabban. Az anyag teljes átnézése és elkülönítése után munkába vétetett a levéltár rendezése is. A rendezés az egyház- és iskolatörténeti anyagon kezdődött meg. Rendeztetett 1353 db. A látogatók száma 463 volt, akik összesen 800 kötetet használtak. A fenntartó hatóság, a könyvtárnok honoráriumán és a szolga fizetésén kívül, 350 K rendes és 200 K rendkívüli segélyben részesítette a könyvtárt. E segélyösszegeket részben a dologi kiadásokra, részben a Magy. Tud. Akadémia előző évi könyvszámlájának kiegyenlítésére fordították.

Debreczenben a Ref. Főiskola Nagy Könyvtára 1915-ben a normálisnál kisebbsérvű gyarapodást tüntet fel, úgy a bevásárlás és rendelés, mint az ajándékozások terén. A bevásárlás mérvét erősen csökkentette a könyvtár budgetjének leszállítása, ami a kollégium anyagi viszonyaiban találja magyarázatát. Az aján-

dékozások sorában mégis felemlítendő néhai BALOGH Ferenc főiskolai theol. tanár 9 ladás könyvtárhagyatéka, amely az elhunytak egyháztörténeti könyvtárállományát tartalmazván, immáron a könyvtárnak tényleges birtokában van, noha feldolgozását megfelelő munkaerő és helyiség hiányában még meg sem kezdhették. A könyvtár állománya az 1915. évi szaporulattal: 554 darabbal és 4031 aprónyomtatvánnyal 167.183 darabra emelkedett, az 1914. évi 162.573 darabbal szemben. Ebből 94.729 könyv, 66.387 aprónyomtatvány és 6067 kézirat. Az olvasóterem 1915-ben is igen látogatott volt; összesen 222 napon keresztül állott nyitva s ez idő alatt 16.991 egyén 19.396 kötetet használt. Az Orsz. Főfelügyelőség útján katalogizálási célokra a vallás- és közoktatásügyi miniszter által engedélyezett 3.000 K összegből az első és második 1.000 K-ás részlet utalványoztatott. A könyvtár azt rendeltetésének megfelelőleg tényleges felhasználása idejéig gyümölcsözőleg kezelte. Személyi változás mindössze annyi történt, hogy dr. VARGA Zsigmond könyvtárost az egyházkerület 1915. évi novemberi közgyűlése lelkészképzőintézeti tanárrá választotta és mint ilyent megbízta az egyházkerület további intézkedéséig jelenlegi könyvtári ügyköre végzésével. A 2-ik könyvtártisztai állást azonban a múlt évben sem töltötték be s a theologus kisegítő személyzet is kimaradt a könyvtári szolgálatból az iskolai jótétemények elesése folytán. A jelenlegi könyvtári személyzet tehát éppen csak hogy az ügykezelés és a napi adminisztráció lebonyolítására elégséges. A könyvtár pénztári maradványa 1914-ről: 501'93 K; fenntartójától nyert javadalom: 4000 K; pártfogóktól nyert javadalom: 7000 K; használati díjak és adományok: 1165 K; kamatok: 1481'72 K; rendkívüli bevételek: 3.072 K. Összesen: 17.220'65 K. Ebből személyi kiadásokra fordított: 6470 K-t; gyarapításra: 4.943'31 K-t; katalogusra fenntartott: 2000 K-t; biztosításra, adóra és rendkívüliekre: 297'38 K-t. A pénztári maradvány 1915 végén: 3509'96 K. Alapítványi törzsvagyon: 31.589'89 K. — Személyzet: Igazgató: dr. MITROVICS Gyula tanárképzőint. igazgató. (Fizetése tanárképzőintézeti igazgatói javadalmával együtt évi 6.400 K és természetbeni lakás.) Ör: dr. VARGA

Zsigmond. (Fizetése lelkészképzőintézeti tanári javadalmával együtt évi 3200 K és 800 K lakpénz.) Irnokok: váltakozó számban (2—8) theol. hallgatók. Díjazásuk iskolai jótétemények. Szolga: Kiss Károly. (Fizetése 1370 K és 300 K lakpénz.) Az illetményeket a ref. kollégium fizeti.

A Városi Múzeum könyvtára vásárlás útján 6 művel, ajándék útján 161 darabbal s állami letétként 7 művel gyarapodott. Évvégi állománya 13.076 db nyomtatvány és kézirat volt. E helyen említjük meg, hogy HARSÁNYI István a Régi Magyar Könyvtár c. vállalat számára sajtó alá rendezte báró PALOCSAY György verseit, melyek eredeti kéziratát a múzeum őrzi.

Désen a Szolnok-Dobokamegyei Ethnographiai és Tört. Társulat Könyvtára az 1915. év folyamán alig gyarapodott. A könyvek száma az 1915. év végén 1658 db volt. A könyvtár a tanítási idő alatt mindennap hozzáférhető. Ennek dacára 9 látogató összesen 17 darabot használt az 1915. év folyamán. A könyvtár kezelője: TELEKI Endre tanár.

Déván a Hunyadmegyei Történelmi, Régészeti és Természettudományi Társulat könyvtára az év végén: 1192 könyv, 54 folyóirat, 72 aprónyomtatvány. Egyéb könyvtári anyag rendezés alatt. Évi javadalma 11.740⁵⁷ K volt, de ez összegből könyvtári célokra úgy látszik egy fillért sem fordított.

Eperjesen a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület kollégiuma könyvtárának könyvtárosa csak január második felében tért a menekülésből vissza, azonban ettől fogva is csak aggodalmak közt folyt a munka, az élet nem mert kibontakozni, mert a vármegye területén heves harcok folytak s az Eperjestől alig 40—45 kmnyire fekvő front mögött az izgalom nem ült el. Biztonságba helyezett könyvtári értékeiket május második felében hozták napvilágra. Penészesen kerültek ki a rejtekhelyről s heteken át tartott, míg kiszáradtak. Ez volt a könyvtáros nyári munkája. Szerencsére a könyvtár legnagyobb kincsének: HUSZÁR Gál *énekeskönyvének* a biztonságbahelyezés nem ártott. Az olvasóterem fedezet hijján egész éven át zárva volt. Az 1915/16. iskolai év megnyitásával a könyvtár mérsékelt használata a heti könyvkikölcsönzéssel lehe-

tővé vált. 42 nyitási napon 86 egyén 266 kötetet használt. Törzsanyaga ez idő szerint még pontosan meg nem állapítható. Az 1915. évi gyarapodás 238 db. — Könyvtáros: FRENYÓ Lajos főgimn. tanár. (Tiszteletdíja évi 1000 K, melyet a kollégium pénztára fizet.)

Az 1915. évben a *felkai Tatra-Múzeumegylet* sem fejthetett ki nagyobb mérvű tevékenységet, mert PÓDISZ Árpád főkönyvtáros a háború kitörése után azonnal bevonult. Teendőit a szünetidőben GREISINGER Ödön ózdi tanító, ősztől kezdve pedig KASPRÁK Ede felkai tanító látta el. A legnagyobb gyarapodást a könyvtár mutatja fel. Állami letétképen összesen kapott 30 kötetet; vétel és előfizetés útján beszereztetett 34 kötet, ajándékképpen befolyt 25 kötet és füzet, összesen 89 db. Azonkívül ajándékba kapott a könyvtár két régi színlapot 1842-ből, a felkai műkedvelők által rendezett előadásokról. Törzsanyaga az év végén: 3967 könyv, 37 hírlap, 139 aprónyomtatvány, 116 térkép, 8 kézirat, 69 egyéb. A könyvtárt 52 nyitási napon 69-en látogatták s 176 db könyvet használtak. Az intézet saját javadalma: 834'65 K. Ebből az összes gyűjtemények gyarapítására 20 K-t fordított.

Győrből a Városi Közkönyvtár vezetősége — ép úgy, mint 1914-ben — jelentést nem küldött.

Gyulafehérvárt az Alsófehérmegyei Történelmi, Régészeti és Természettudományi Egyesület az 1915. évben 500 K államsegélyt kapott; ebből 374'62 K-t a könyvtár gyarapítására használt fel. A könyvtárnál főképen a már 1914-ben engedélyezett könyvek árát fizették ki utólagosan. A könyvtárból 12 látogató 29 munkát használt; jóllehet a téli időt kivéve, állandóan az olvasók rendelkezésére áll.

A Batthyány-intézet könyvtárában az 1915. év első felében tovább folyt a cédulázás munkája. A Hungaricumok feldolgozása immár teljes s katalógusuk rövidesen nyomda alá rendezhető. Az ősnymtatványok sorozatából is sikerült több száznak bibliografiai megállapítása részben VOULLIÈME szives segítségével. A könyvtár törzsanyaga az 1915. év végén: 37.025 könyv, 104 hírlap, 744 kézirat, 13.562 egyéb. A könyvtárt

290 nyitási napon 136-an látogatták s 396 db könyvet használtak. Pénztári maradvány 1914-ről: 53'03 K; kamatok: 4915'10 K; rendkívüli bevételek: 1811'90 K. Összesen: 6780'03 K. Ebből tőkésítésre fordított: 1300 K-t; személyi kiadásokra: 2075'50 K-t; a gyűjtemények gyarapítására: 2406'35 K-t; bútorozásra és felszerelésre: 409 K-t; irodai szükségletekre: 80'31 K-t; a helyiség fenntartására: 335'03 K-t; biztosításra, adóra és rendkívüliekre: 129'53 K-t. Alapítványi törzsvagyron: 60.503'12 K; pénztári maradvány: 44'31 K. Tiszta vagyon: 60'547'43 K. — Igazgató: dr. SZENTIVÁNYI Róbert theol. tanár. (Tiszteletdíja évi 1600 K.) Ör: LESTYÁN József főgimn. tanár. Irnok: SIMON Ádám. (Díjazása 475'50 K.) Az illetményeket a BATTYÁNY-Intézet fizeti.

Hódmezővásárhelyt a református főgimnázium nyilvános könyvtára az 1915. év folyamán nemcsak látogatói számában, hanem anyagának szaporulatában is erősen megérezte a háborút. Az október hóig kórházul szolgáló iskola nem zárta ugyan be könyvtárjait a látogatók előtt, de azok ritkán jöttek s inkább hírlapokat kerestek. Az 1915. évi márc. hó 31-től április hó 21-éig azonban kénytelenek voltak a könyvtárt bezárni, mivel az épületet az egyik tanteremben fekvő, kiütéses tifuszban szenvedő katona miatt zárlat és fegyveres őrizet alá vetette a katonai és polgári hatóság. Ez az oka, hogy az év folyamán összesen csak 413 egyén olvasott 761 művet, 938 kötetben. A könyvtár anyaga sem igen szaporodhatott, mivel már a második évben nem kapott államsegélyt; kénytelenek voltak tehát az egyházi segéllyel beérni s a kapott összeget főképp a nagyszámú folyóiratok folytonosságának biztosítására fordítani. A fennmaradt összegből a multhatatlanul szükséges műveket szerezhették csak be. A könyvtár törzsanyaga az 1915. év végén: 14.043 könyv, 716 hírlap, 84 aprónyomatvány, 5 térkép, 207 kézirat, 2005 oklevél és egyéb irat, 2797 egyéb könyvtári anyag. Pénztári maradvány 1914-ről: 81'87 K; fenntartójától nyert javadalom: 800 K. Összesen: 881'87 K. Ebből személyi kiadásokra fordított: 250 K-t; a gyűjtemények gyarapítására: 518'89 K-t; irodai szükségletekre: 14 K-t. A pénztári maradvány 1915. végén: 98'98 K. — Igazgató: TÖL-

CSÉRY István főgimn. tanár. (Tiszteletdíja évi 200 K.) Szolga: BÚZA Ferenc gimn. szolgál. (Évi fizetése 50 K.) Az illetményeket a fenntartó ref. egyház fizeti.

Kassán a Felsőmagyarországi Állami Rákóczi-Múzeum működését és fejlődését az 1915. évben szűk határok közé szorította az a rendkívül fenyegetett helyzet, amelyben Kassa városa volt, míg az ellenség a szomszédos vármegyék területén állott. Az intézet könyvtára azonban még az esztendő legveszélyesebb napjaiban is zavartalanul teljesítette feladatát. Az előző év utolsó hónapjaiban a városban dúló járványok miatt bezáratván, a hatóságok erélyes kezével megfékezett veszedelem elmúltával, 1915. évi január 7-én újra megnyílt a könyvtár s e naptól kezdve — leszámítva a tél elején a fűtőkészülék megrongálódása miatt beállt egy heti szünetet — szakadatlanul működött s az előző éveket messze túlszárnyaló forgalmat ért el. A könyvtárban olvasók száma ugyan az előző évhez képest megcsappant, ezt azonban épen a kölcsönzők száma emelkedésének kell tulajdonítani. A könyvtár szűk elhelyezési viszonyai mellett ugyanis a könyvkölcsönzés csak az olvasóteremben lévén lebonyolítható, a kölcsönzők járás-kelése sokakat elriasztott az olvasóteremben való tartózkodástól. Az olvasóteremben 1367 olvasó 1568 művet 1717 kötetben használt; külső használatra 10.986 kölcsönző 10.986 művet 13.859 kötetben kölcsönzött ki. Összesen tehát 12.353 egyén 15.576 kötetet használt. A könyvtár állománya az év folyamán 722 művel 841 kötetben és 921 db aprónyomtatvánnyal és egyéb könyvtári anyaggal gyarapodott. — Könyvtártiszt: PUHALA Anna. (Fizetése évi 1400 K és 720 K lakpénz.) Könyvtári napidíjas: LOÓSZ Etelka. (Díjazása napi 250 K.) Az összes illetményeket a kassai m. kir. adóhivatal útján az állam fizeti.

A Kecskeméti Városi Múzeum és Könyvtárnál az 1915. évben is tovább tartott a régi, nehéz helyzet. A gyűjtemények, mostoha elhelyezésük miatt, nem fejthették ki azt a hatásukat, amire hivatottak. Az építkezés ügye, aminek a megindultához pedig már-már közel állottak, megfeneklett. A könyvtárt mostani állapotában kevesen használják, de néhányan jó hasznát veszik tудо-

mányos munkásságukhoz. A könyvtár a város pénzén 630'90 K-ért vásárolt, 93 munkával gyarapodott, 123 kötetben. Ajándékba s más módon 107 munkát kapott a könyvtár 200 kötetben, amiben benne van a Főfelügyelőség küldötte 10 mű is. Ezzel a gyarapodással a könyvek kötetszáma 14.143-ra emelkedett. Készülőben van a könyvtár tárgyi katalogusa, mely nemcsak az önnálló munkákat, hanem folyóiratok s gyűjteményes művek fontosabb dolgozatait is magában foglalja. A nagyközönség még egyik gyűjteményt sem használhatja. Az intézet fenntartójától nyert javadalom: 11.141'13 K. Ebből személyi kiadásokra 9960 K-t; a gyűjtemények gyarapítására 1125'09 K-t; biztositásra, adóra és rendkívüliekre 56'04 K-t fordított. — Személyzete: Igazgató: dr. SZILÁDY Károly. (Díjazása évi 4100 K fizetés és 910 K lakpénz.) Őr: dr. SZABÓ Kálmán. (Díjazása évi 2900 K fizetés és 800 K lakpénz.) Szolga: KOVÁCS Lajos. (Díjazása 1000 K fizetés és 250 K lakpénz.) Az illetményeket Kecskemét városa fizeti.

A Keszthelyi Balatoni Múzeum osztályai közül csak a könyvtár gyarapítása közelítette meg az eddigi évi szaporulat mértékét, amennyiben a rendelkezésre álló államsegély teljes felhasználásával folytatólagosan beszerezték mindazokat a tudományos folyóiratok 1915. évi folyamait, amelyek, mint múzeális szempontból a vezetőségre jelentősek, az előző években is beszerezettek. Azonfelül vásároltak több, hasonló célt szolgáló szakmunkát és antikváriusi úton néhány, a XVIII. századból származó, nevezetesebb régi magyar természettudományi művet. Az államsegélyből 47 kötet könyvet szereztek be, egyéb vétel, letét és ajándékozás útján pedig 60 db könyvet, aprónyomtatványt és kéziratot soroztak a könyvtárba. Ebben a számban nem foglaltatnak az ú. n. háborús nyomtatványok, melyek az Egyesület titkárának buzgólkodásából összehozott külön hadigyűjteményben nyernek elhelyezést. A könyvállomány ekként az év végén 2149 könyv, 16 hírlap, 1443 aprónyomtatvány, 9 térkép, 202 kézirat, 23 egyéb volt.

Késmárkon az ág. h. ev. ker. liceum nagykönyvtárában az 1915. évi forgalom nemcsak ismét normálisnak mondható, hanem szinte

feltűnő gyarapodást mutat. A látogatók száma 1006-ról 1601-re emelkedett, a használt könyvek száma pedig 3144-ről 5131-re szökött fel. A látogatók és a könyvforgalom tehát 60⁰/o növekedést mutat. A könyvtárt használó olvasók 75⁰/o-a nő volt. Az elmúlt évben, a folyóiratokat is beleértve, vétel útján alig 100 kötetet birtak beszerezni, mert a fenntartó testület járulékaiból egy tekintélyes részt még az előző évben vásárolt könyvek törlesztésére fordítottak. A könyvtár törzsanyaga az 1915. év végén: 47.481 könyv, 289 hírlap, 660 aprónyomtatvány, 69 térkép, 219 kézirát, 144 egyéb. Fenntartójától nyert javadalom: 2105.72 K; tanulók járuléka: 268 K; használati díjak: 75 K; kamatok: 232.02 K. Összesen: 2680.74 K. Ebből tőkésítésre fordított 288.81 K-t; személyi kiadásokra 460 K-t; gyarapításra 1906.93 K-t; irodai szükségletekre 10 K-t. A pénztári maradvány 1915 végén: 15 K. Alapítványi törzsvagyron: 2584.36 K. — Személyzet: Igazgató: BRUCKNER Károly liceumi igazgató. (Tiszteletdíja évi 400 K.) Könyvtársegédek: ifj. BRUCKNER Károly VII. o. t., LECHNER István VII. o. t., BRUCKNER Győző VI. o. t., akik 20—20 K tiszteletdíjat kaptak. Az illetményeket a könyvtár fenntartó testület fizeti.

Kiskúnfélegyházán a Városi Múzeum könyvtári anyagának rendezése fele részében készen van. A könyvtárt azonban nyilvános használatra átadni még nem lehetett, mert még mindig sok könyv kötetlen. A rendelkezésre álló államsegélymaradvánnyal takarékoskodni kellett, hogy fedezni lehessen belőle a könyvtárt kötelező tagsági díjakat. E kötelezettségeket a könyvtári államsegélymaradványból még csak egy évig lehet megbirni. De mindez nem akadályozta azt, hogy a komoly szándékkal dolgozók és kutatók előtt a múzeumőr meg ne nyissa a könyvtár anyagát. A könyvtári anyagot használók vagy bent a múzeumban dolgozhattak, vagy pedig kellő biztosíték mellett a könyveket ki is kölcsönözhatték. — Igazgatóőr: SZALAY Gyula főgimn. tanár.

Kiskúnhalason a ref. főgimnáziumi könyvtár működése az elmúlt évben a háború hatása alatt állt. Az államsegély elmaradt; sőt az iskola az 1914. év első felében nyert 1000 K rendkívüli könyvtári segélyét is visszabocsátotta hadviselési célokra az állam-

kincstárnak. Így nagyobb mérvű gyarapodásról nem számolhatna be a könyvtár, ha ép az 1915. évben egy hagyatékot nem kapott volna. Néhai Kovács Lajos államvasuti üzletvezető, az iskola régi növendéke, végrendeletében egy 20.000 K-ás alapítványon túl könyvtárával emlékezett meg az intézetről. A hagyaték mintegy 600 kötet értékes műből áll s most van könyvtári feldolgozás alatt. A könyvtár 1915. évi gyarapodása: a fenntartói 260 K díjből szereztek 44 művet 55 kötetben; állami letét gyanánt kaptak a Főfelügyelőség útján 3 művet 9 kötetben; ajándékból be-lajstromoztak 171 művet 282 kötetben és 810 térképet. Így a törzsállomány az 1915. év utolsó napján 39.312 számot mutatott. A 142 nyitási napon 787 látogató 2150 db könyvtári anyagot használt. De e számok a könyvtárnak csupán a városi közönséggel való érintkezéséről szólnak, a tanárok és tanulók itt nincsenek figyelembe véve. Fenntartójától nyert javadalma 660 K volt. Ebből személyi kiadásokra fordított 400 K-t; a gyűjtemények gyarapítására 260 K-t. — Könyvtáros: dr. NAGY József főgimn. tanár. (Tiszteletdíja évi 400 K, melyet a főgimnázium pénztára fizet.)

Kolozsvárt az Erdélyi Kárpátegyesület Múzeumának könyvtári osztálya csere és ajándék címén 141 db könyvvel gyarapodott.

A Komáromi Közkönyvtár az 1915. évben zárva volt, mert összes helyiségei — a könyvraktárt kivéve — hadikórházi célokat szolgáltak. Ily körülmények között a könyvtár vezetősége a kórházakban ápolt sebesültek és betegeknek olvasmányokkal való ellátásával foglalkozott és erre a célra eredményes könyv- és folyóiratgyűjtést is rendezett. A könyvtár gyarapodása — mivel erre költségvetési hitel nem állott rendelkezésre — messze a múlt évek gyarapodása mögött maradt és úgyszólván csak a folyóiratok előfizetésére szorítkozott. A könyvtár belső életében nevezetesebb és megemlékezésreméltó esemény nem fordult elő. A személyzet az elmúlt években beérkezett nagy anyag feldolgozásával volt elfoglalva és azt kevés híján be is fejezte.

Losonczon a Városi Közkönyvtár gondnoksági elnökének

BENICZKY Kálmán nyug. főgimn. igazgatónak az év elején történt elhalálása után a gondnokságot a városi képviselőtestület MOLNÁR Gyula főgimn. tanár megválasztásával egészítette ki, a gondnokság pedig elnökül eddigi jegyzőjét: KIRCHNER Dánielt választván meg, helyette a jegyzői állást MOLNÁR Gyulával töltötte be. A könyvtár ügyforgalma és anyagi eredménye az előző évekhez képest — a világháború nyomasztó hatása mellett is — igen kedvező volt. Ez volt az első teljes naptári év azóta, hogy a könyvtárnoki állás átszervezésével ez el lett különítve a községi birói teendőktől s a kettős állást 30 éven át betöltött tisztviselő más helyre osztatván be, helyette kizárólag könyvtári teendőkkel megbízott egyént alkalmaztak. Olvasási díjban befolyt 1913-ban 330'50 K, 1915-ben 537 K. Emelkedés 620/0. Jelentékeny a különbség a nyomtatványok (katalogusok) címén befolyt jövedelemnél is, mert az 1913. évi 19'10 K és az 1915. évi 48'90 K között 1560/0 az emelkedés. Államsegély az 1917. évben sem jutott a könyvtárnak, de azokat a tudományos folyóiratokat, melyeket az előző években államsegélyből szereztek be, ez évben is megrendelték, ami 128 K-t tett. A könyvek szakonkénti szaporodása a következők szerint oszlik meg: Szépirodalom 196 kötet, természettudomány 4 kötet, történelem 3 kötet, folyóirat 53 kötet, vegyes 78 kötet. Összesen: 334 kötet. A könyvtár törzsanyaga az 1915. év végén: 25.596 könyv. A könyvtárt 300 nyitási napon 131-en látogatták, akik 9127 db könyvet használtak. Pénztári maradvány 1914-ről: 457'21 K; fenntartójától nyert javadalom: 1295 K; használati díjak és adományok: 537 K; kamatok: 191'08 K; rendkívüli bevételek: 48'90 K. Összesen: 2529'19 K. Ebből személyi kiadásokra fordított 1095 K-t; a gyűjtemények gyarapítására 653'71 K-t; nyomtatványokra 10 K-t. A pénztári maradvány 1915 végén: 770'48 K. Alapítványi törzsvagyton: 2000 K. — Könyvtáros: KASZNER Olga okl. elemi népiskolai tanítónő. (Díjazása évi 1095 K, melyet Losonc város házipénztára fizet.)

Löcsén az ág. hitv. ev. egyház könyvtárában a könyvtáros egészsége helyreállítása után az 1915. év tavaszi és nyári hónapjaiban fokozottabb mértékben folyt a könyvtár cédulakatalogusá-

nak feldolgozása. A «Hungarica et Scepusianae» csoport részben, a «Történelem» és «Jogtudomány», valamint a «Szépirodalom» csoportjának katalogizálása teljesen befejezést nyert, amivel lényegesen előmozdították a könyvtár gazdag anyagának felhasználását. Tekintettel az 1914. év végén és 1915. év tavaszán uralkodó hadihelyzetre, a könyvtárnak legbecsesebb műveit, különösen pedig a hungarikákat tartalmazó kolligátumokat, biztos helyre szállították, ahol mai napig is el vannak helyezve. A könyvtár törzsanyaga az 1915. év végén: 4286 könyv, 50 okmány. A könyvtárt 69-en látogatták, akik 103 dbot használtak. Fenntartójától nyert javadalom: 185 K. Ebből személyi kiadásokra fordított 150 K-t; a gyűjtemények gyarapítására 10 K-t; fűtésre 25 K-t. — Könyvtáros: KAUFFMANN Aurél áll. főreálisk. tanár. (Jutalomdíja évi 120 K.) Szolga: FISCHER Károly egyházi. (Díjazása évi 30 K.) Az illetményeket a löcsei ág. hitv. ev. egyház fizeti.

Marosvásárhelyt a ref. kollégium könyvtárából az intézet könyvtárosa, GULYÁS Károly r. tanár 1915 márciusában katonai szolgálatra bevonulván, a könyvtár egy ideig a kollégiumi igazgató felügyelete alatt állott, május végén a könyvtárosi teendők végzését dr. DEKÁNI Kálmán r. tanár vette át, mint helyettes. Állami letétből 5, ajándékozottakból 50, vétel útján — nagyobbára a folyóiratok — 45 művel gyarapodott. A nyári szünetben a könyvanyagnak mintegy kétharmad része mégis az új könyvállványokra volt átköltöztethető. A hungarikumokat és a könyvtár unikumait, tekintettel a már elmúlt háborús veszedelemre, újból a könyvtár helyiségébe hozták vissza. A penésztől és nedvességtől súlyosan megtámadott könyvek kiszárítása és megtakarítása sok munkát igényelt. A könyvtárban az 1915. év végén 19.395 kötet könyv volt s 8 kölcsönvevő 76 kötetet használt belőle. A könyvtár fenntartójától 1400 K javadalmat kapott 1915-ben. Ebből 600 K-t személyi kiadásokra, 800 K-t a könyvtár gyarapítására fordítottak. Rendkívüli államsegély 1915-ben: a könyvtár berendezésére megállapított segély második részlete: 2000 K. — A könyvtáros, GULYÁS Károly r. tanár 600 K díjazást élvez a kollégium előljáróságától.

A marosvásárhelyi Közművelődési Ház Könyvtára anyagának folytatólagos földolgozása kedvezően haladt. A törzskönyvbe az 1915. évben 2854 művet iktattak be, melyek 3812 kötetet (dbot) képviselnek. Így a törzskönyv az év végén 11.234 sorszám alatt 15.217 kötet (db) könyvet foglalt magában. A nagyközönségnek a könyvtár iránti érdeklődése, mondhatni, állandó és az olvasási kedv alig maradt az előző évi mögött. Az 1915. év folyamán 33.583 esetben 61.691 kötet könyvet kölcsönöztek ki. Ezenkívül az olvasóteremben ugyanez idő alatt 4174 kötetet használtak. Ajándékozás folytán a könyvtár 1006 művel, 1286 kötettel, vétel útján 335 művel 461 kötettel, összesen 1341 mű 1747 kötetben, gyarapodott, 6356 K értékben. A könyvtári helyiségeknek több mint felerésze a különböző iskolák céljaira foglaltatott le, mert az iskolai helyiségek katonai kórházakká alakították át. A könyvtár fenntartójától nyert javadalom: 12.528'93 K. Ebből személyi kiadásokra fordított 9600 K-t; a gyűjtemények gyarapítására 2337'13 K-t; bútorozásra és felszerelésre 309'91 K; irodai szükségletekre 281'89 K-t. — Igazgató: dr. MOLNÁR Gábor. (Fizetése évi 4600 K.) Könyvtártszt: SZÁSZ Béla. (Fizetése évi 2000 K.) Gépírónök: NURIDSÁNY Margit (fizetése évi 960 K) és CSÁZIK Ilona. (Fizetése évi 600 K.) Kezelő: SZÁSZ Ödön. (Fizetése évi 600 K.) Szolga: SZABÓ Lajos. (Díjazása évi 840 K és természetbeni lakás.) Az illetményeket Marosvásárhely sz. kir. város fizeti.

Máramarosszigeten a ref. főgimnázium főkönyvtárának használatát az 1914. év derekán kitörő háború teljesen lehetetlenné tette, pedig az éveleji látogatottság — 469-en használtak 664 db munkát — az előző éviéknél jóval nagyobb eredménnyel kecsgetett. Az iskola — a könyvtár helyiségeinek kivételével — 1914-ben a mozgósítás első napjától kezdve novemberig kaszárnya, majd kórház volt. Novemberben is csak épen annyi helyiséget kapott vissza, amennyiben a tanítványokat szűkösen elhelyezhették. A könyvtár helyiségei továbbra is kórtermek közé ékelve maradt és így látogatók egyáltalán nem használhatják azt. A könyvtár 1915. évi fejlődéséről és állapotáról csupán annyit jelent a vezetőség, hogy a fenntartó testület az 1915-ik évre a könyv-

tárnoknak visszamenőleg 300 K-t kiutalt és ezt 1916-ban már ki is fizette. A könyvtár törzsanyaga az 1915. év végén: 20.784 könyv, 7292 hírlap, 652 aprónyomatvány, 130 térkép, 1000 kézirat, 4687 oklevél és irat, 118 egyéb. Személyi kiadások: fordított 400 K-t; a helyiség fenntartására 350 K-t. A pénztári maradvány 1915 végén: 22953 K. Alapítványi törzsvagyon: 2000 K. — A könyvtár őre: SIMON Géza főgimn. tanár. Szolga: GYÖRI István.

Miskolcson az ág. hitv. ev. egyház nyilvános könyvtára egy részét a helyben ápoltt sebesült katonák rendelkezésére bocsátotta. Gyarapodás 12 mű 20 kötetben. Ezzel a könyvtár 1915. évvégi állománya 7990 kötetre emelkedett. A könyvtár az elmúlt évben hetenként kétszer volt nyitva s 1147 látogató 925 dbot használt belőle. Alapítványi törzsvagyon: 6000 K. Ennek 300 K kamatát a könyvtáros: Csók György ev. lelkész díjazására fordította.

A Borsod-Miskolczi Múzeum 1915-ben sem állami, sem megyei segílyt nem kapott. A város adta 200 K volt az egyedüli forrás, amelyből a fenntartási és dologi kiadásokat, tiszteletdíjakat, apróbb vásárlásokat fizethették. A könyvtár 74, a levéltár 5 dbbal gazdagodott, az előbbi 4761, az utóbbi kereken 2500 db, ide nem számítva a helyszűke miatt ki nem csomagolható HORVÁTH Lajos könyvtárat és a diósgyőri volt koronauradalom levéltárát.

Nagybányán a Városi Múzeum 1915-ben állandóan zárva volt, mert a múzeum őre és pénztárosa katonai szolgálatot teljesít.

Nagyenyeden a Bethlen-kollégium könyvtára az államsegély elmaradása következtében az 1915. év folyamán vétel útján csak 79 új művel gyarapodhatott. Hogy a könyvtár gyarapodása a viszonyokhoz képest általában mégis elég tekintélyes számot mutat fel, az tisztán az ajándékozók bőkezűségének köszönhető. Közülük különösen kiválik Kiss Ernő nagyenyedi vincellérképzőintézeti tanár, aki egymaga mintegy 426 K értékű, többnyire magyar irodalomtörténeti becsű művel gazdagította a könyvtárat. Ajándékozás útján az állami letéttel együtt 139 mű érkezett be

272 darabban. A gyarapodás értéke így összesen 1907'52 K-ra rúg. A könyvtár forgalma a világháború miatt szintén csökkenésnek indult, amennyiben csak 405-en vették igénybe, 3005 művet 5409 darabban kölcsönözvén ki. A könyvtár törzsanyaga az 1915. év végén: 39.794 könyv, 5198 hírlap, 667 kézirat, 16 egyéb. — Könyvtárőr: dr. FARNOS Dezső. (Tiszteletdíja a kollégium könyvtárából évi 400 K.)

Nagyszombatban a Városi Közkönyvtár és Történelmi Emléktár anyagában nem történt sok változás: özv. FRUTTIGERNÉ hagyatékából 158 db könyvet kapott a könyvtár; a Magyar Nyelvőrnek és a Magyar Nyelvészetnek évfolyamai az alapító ALSZEGHY János hagyatékából tétettek át; WINTERBERGNÉ 52 dbbal, BOROVÁNSZKY Ede főügyész 3 kötettel, a városi tanács is ugyancsak 3 kötettel gyarapította a könyvkészletet; a városi segélyösszegeből viszont a folyóiratokat rendelték meg újra. A könyvtári állandó könyvikölcsönzők száma 120-ra emelkedett, akik 30 nyitási napon 4210 könyvet vettek kölcsön. A könyvtár törzsanyaga az 1915. év végén: 11.312 könyv, 116 hírlap, 136 aprónyomatvány, 25 térkép, 8 kézirat, 157 egyéb; az emléktári részben 75 könyv, 453 hírlap, 229 aprónyomatvány volt. Az intézet fenntartójától nyert javadalom: 600 K. Ebből személyi kiadásokra fordított 400 K-t; a gyűjtemények gyarapítására 150 K-t; a helyiség fenntartására 50 K-t. — A könyvtár és emléktár főkezelője dr. ALSZEGHY Zsolt budapesti áll. főgimn. tanár. A gyűjtemény őre ALSZEGHY Jánosné, az alapító özvegye, kinek tiszteletdíja a városi segélyből évi 400 K. Irnok: PROKSA Lajos városi díjnok. (Díjazása évi 100 K.)

Nagyváradon a Biharmegyei és Nagyváradai Régészeti és Történelmi Egylet könyvtárának évvégi állománya: 3936 könyv, 166 hírlap, 138 aprónyomatvány, 20 térkép, 2647 kézirat, 782 egyéb. A könyvtárt 135 nyitási napon 200-an látogatták.

A Városi Nyilvános Közkönyvtár állandó hajlékának fölépítésére vonatkozó terveket a világháború bizonytalan időre elodázta. Annál kellemesebb az az öröndetes tény, hogy a háború második esztendejében a könyvtár olyan alkalmas és minden tekintet-

ben megfelelő helyiséghez jutott, amely hosszú időre állandó otthonául szolgálhat. E célra a Rimanóczy-utca 5. sz. bérházban 5 évi időtartamra 3434 K évi bérért kibéreltek egy 6 szobából és megfelelő mellekhelyiségekből álló lakást. Az új helyiség megszerzéseért Nagyvárad város áldozatkész tanácsát illeti a köszönet. De köszönetet érdemel KERNER ezredes, a nagyváradai lábadozó-osztag parancsnoka is, aki úgy a könyvtár átköltöztetésére, mint a hadbavonult könyvtári szolga helyettesítésére időről-időre alkalmas embereket volt szives a könyvtárhoz kivezélni. A könyvtárbizottság megkereste a vármegye alispánját és Nagyvárad város polgármesterét, hogy a vármegyei, illetőleg a városi hivatalokat utasítsák, miszerint minden a háborúra vonatkozó írást, falragaszt, kiadványt, röpiratot megőrzés végett a városi könyvtárnak küldjenek be. Özv. UGRÓCZY Kálmánét pedig, aki több ízben nagyobb mennyiségű könyvet adott ajándékba, úgy hogy azok értéke már meghaladja az 1000 K-t, a könyvtár alapító tagjai közé iktatta. A július hó 14-én tartott gyűlésen a könyvtár szervezeti szabályzatának egynéhány szakaszát módosították s az így módosított szabályzatot jóváhagyás végett fölterjesztették a m. kir. belügyminiszterhez; HORVÁTH István képzőtanár megkeresésére a kölcsönzés ingyenes kedvezményét a város területén lakó összes tanárookra és tanítókra is kiterjesztették és ilyen szellemben elrendelték a szervezeti szabályzatnak és az ügyrendnek megfelelő átmódosítását. A leltárvizsgáló bizottság jelentése szerint a könyvtár vagyona 1915. január hó 1-én kitett: Könyvekben 11.928 köt. könyv értéke 67.117'26 K-t; bútorokban és egyéb felszerelésekben 3.713'74 K-t; letétekben 8.334 K-t. Összesen: 79.165 K-t. A könyvtár gyarapodását a következő számok mutatják: a) 1914. dec. 31-én volt: 6503 mű, 11.928 kötet, 67.117'26 K értékben; b) 1915. dec. 31-én volt: 7648 mű, 13.743 kötet, 76.988'06 K értékben. Eszerint az 1915. évi gyarapodás kitesz: 1145 művet, 1815 kötetben, 9870'80 K értékben, melyből vétel: 95 mű, 112 kötet, 713'10 K árban, ajándék: 1050 mű, 1703 kötet, 9157'70 K értékben. Az 1915. év forgalma az előző esztendő forgalmához viszonyítva 35% apadást mutat, aminek kizárólagos és egyedüli oka a még egyre

dülő világháború. Az 1914. évben volt a könyvtárnak 27.924 olvasója; 1915-ben ez a szám 18.202-re csökkent. Nyitva volt a könyvtár 255 egész és 57 félnapon át, vagyis 27 nappal kevesebb ideig, mint 1914-ben, amely idő a könyvtár átköltöztetésére kellett. A nyitási órák hétköznapokon mindennap d. e. 9—12-ig, d. u. 4—6 óráig, illetve a téli hónapokban 1/28-ig. Vasár- és ünnepnapokon csak d. e. 10—12 óráig. Ekkép esik egy napra 43 látogatás, illetve 10 kikölcsonzés s így egy könyv olvasása körülbelül 62 fillérbe kerül. (1914-ben csak 38 fillérbe.) Az olvasók száma 14.724, a kölcsönzőké 3478 volt. Ez együtt: 18.202. Olvastak 20.591 művet; ebből szépirodalom 13.273, ismeretterjesztő mű 5417, hírlap 1901 volt. Az 1915. évben két letétet kapott a könyvtár. Az egyik a SZIGLIGETI-Társaság könyvtára, amelynek körülbelül 300 kötetből álló könyvanyaga ezután kerül földolgozás alá. A másik a Magántisztviselők Egyesületének 277 kötetből álló könyvtára. 1914. dec. 15-én hunyt el Nagyváradon BUNYITAY Vince, a Magyar Tudományos Akadémia tagja, a kiváló történétíró. Értékes könyvtárának megszerzése iránt a hagyatéki tárgyalás megejtése után azonnal megtette a könyvtár vezetősége a szükséges lépéseket. A könyvtár mozgalmáról tudomást szerzett gróf SZÉCHÉNYI Miklós megyéspüspök is, aki a könyvtárat a maga egészében megvásárolta s azt Nagyvárad városának ajándékozta. A könyvtárbizottság július havában tartott gyűlésén a bőkezű püspököt a könyvtár alapító tagjai közé iktatta. Hogy a könyvtár egy tömegben legyen fölállítható, a püspök még 400 K-t is adott ajándékba egy könyvszekrényre. A könyvszekrény el is készült s abban a könyvtárt szabályszerűen katalogizálva föl is állították. Az értékes könyvtár összes állománya 951 mű, 1548 kötetben, 8495.80 K leltári becsértékben. A Biharmegyei Orvos-Gyógyszerészi és Természettudományi Egyesület könyvtárát még az 1914. esztendőben letétbe helyezte a nagyvárad városi nyilvános könyvtárba. Hogy így szorosabb viszonyba jutott az egyesület a városi könyvtárral, arra kérte a vezetőséget, engedje meg, hogy havonként tartandó szaküléseit a könyvtár arra alkalmas helyiségeiben megtarthassa. A vezetőség

készséggel tett eleget az egyesület kérelmének annál is inkább, mivel az egyesület fűtési és világítási átalány megtérítése címén évi 80 K-t ígért befizetni a városi pénztárba. Az egyesület a szorosan zártkörű szaküléseket zavartalanul tartja havonként az ifjúsági olvasóteremben. A könyvtár jövedelmi forrásai voltak ez évben: beiratási díjakból 681·62 K, adományokból 400 K, olvasási illetékekből és birságokból 442·50 K, városi segélyből 9820·42 K. Ebből személyi kiadásokra fordítottak 6645·76 K-t; helyiségbérre 3103 K-t; világításra és fűtésre 282·40 K-t; könyvkötésre 732·40 K-t; irodai kiadásokra 76·78 K-t; egyebekre 504·20 K-t.

A Nyitra vármegyei Múzeum könyvtári öre 1914. évi okt. 1. óta katonai szolgálatot teljesít, azóta a könyvtár nem működik.

Pápán a Ref. Főiskolai Könyvtár az elmúlt évben is igyekezett hiven betölteni hivatását, de a világháború ebben az évben már sokkal jobban éreztette hatását a könyvtárral, mint 1914-ben. Az 1914. év vége felé ugyanis a főiskola épületét is hadikórházzá alakították át. A könyvtár helyiségeit ugyan nem vették el katonai célokra, de a könyvtár rendes olvasóközönségének egy része kissé mégis akadályozva volt, vagy legalább is feszélyezve érezte magát annak használatában, azt gondolván, hogy háborgatja a folyosókon pihenő és szórakozó sebesülteket. Az így elmaradottakat azonban csakhamar új olvasóközönség pótolta épen a sebesültek köréből, akik mind sűrűbben használták fel a jó alkalmat, különösen a tiszték, de sokan a legénység állományából is. JÓKAI és MIKSZÁTH művei úgyszólván kézről-kézre vándoroltak a betegszobákban s a nagy használat erősen meg is látszik a könyveken. Dicsérettel említhető meg, hogy a kikölcsönzött művek nagy része visszakerült. Alig 3—4 munka van bizonytalanságban vagy elveszőfélben amiatt, hogy a kölcsönvevőt, aki az elismervényt aláírta, hirtelen máshova helyezték vagy a harctérre visszavitték. Német származású katonák kevésszámú német könyvet is használtak. A könyvtár forgalma mégis csökkent némiképp. De csak látszólag, mert a sebesülteknek kikölcsönzött könyveket többnyire az illető betegszoba közönségének nagyrésze végigolvasta.

A könyvtár látogatóinak száma 2767 volt. A használt könyvek és kéziratok száma pedig 7953. Nyitva volt a könyvtár 288 napon, a vasárnapokat kivéve mindennap d. u. 2—4 óráig. A ref. főiskola ebben az évben is 2400 K-t fordított könyvbeszerzésekre és könyvköttetésre a rendes személyi és dologi kiadásokon kívül. A könyvtár az 1915. évben 907 darabbal szaporodott. Ebből állami letét 12 kötet, vétel és csere 629 db, ajándék és hagyomány 266 db. Könyv volt 738 db, hírlap 30 kötet, aprónyomtatvány 136 db, kézirat 2 db és oklevél 1 db. Ezzel a szaporulattal a könyvtár törzsállománya az 1915. év végén 42.229 darabra emelkedett s ehhez járul még több mint 2000 kötetnyi másodpéldány. A törzsanyag így oszlik meg: 37.665 könyv, 1166 hírlap, 2299 aprónyomtatvány, 58 térkép, 503 kézirat, 538 egyéb. A könyvtár személyi kiadásokra fordított 600 K-t; a gyűjtemények gyarapítására 2360 K-t; irodai szükségletekre 40 K-t; a helyiség fenntartására 200 K-t. — Igazgató: BORSOS István főgimn. tanár. (Tiszteletdíja évi 400 K.) Ór: PONGRÁCZ József theol. akad. tanár. (Tiszteletdíja évi 200 K.) Szolga: DÖMÖTÖR János. Az illetményeket a főiskolai pénztár fizeti.

Pécsett a Városi Múzeumnak helyiség hiánya miatt még mindig raktározva tartott könyvtára állami letétként 11 kötettel, vétel útján 1 művel szaporodott. Állománya az év végén: 7740 könyv, 72 hírlap, 129 aprónyomtatvány, 16 térkép, 88 kézirat, 8 oklevél, 2321 egyéb.

Poprádon a Magyarországi Kárpátgyesület könyvtára állami letét útján 5 kötettel, vétel útján 20 kötet, 82 füzetten és ajándék útján 241 kötet, 60 füzetten gyarapodott. Törzsanyaga az 1915. év végén: 6888 könyv, 293 hírlap, 1392 aprónyomtatvány, 71 térkép, 230 kézirat, 114 egyéb.

Pozsony szab. kir. város Közkönyvtára 1914. június havában beleolvadt a pozsonyi m. kir. ERZSÉBET-tudományegyetem könyvtarába és azóta — nyilvános jellegének megtartásával — a volt városi könyvtáros, dr. KUMLIK Emil egyet. könyvtárigazgató vezetése alatt működik tovább ugyanabban a helyiségben, amelybe 1914. tavaszán a régi primási palotából átköltözött. (Klarissza-

utca 5., a volt kir. kath. főgimnáziumnak most városi tulajdonban levő épülete.) A város törvényhatósági bizottságának kérésére a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter megengedte, hogy a volt városi közkönyvtárnak az egyetem tulajdonába átadott állományából egy bizonyos rész kikapcsoltassék és a város tulajdonába visszaadassék. A kikapcsolás és visszaadás műveletét az egyetemi tanács s a városi tanács egy-egy tagjából és az egyetemi könyvtár igazgatójából álló vegyes bizottság foganatosította 1915. március hó 29-én és május hó 21-én. Az átadás kormányhatósági jóváhagyása még nem érkezett le. A kikapcsolt anyag egyes részei: BATKA János ajándéka 968 mű, 1483 kötetben; pozsonyi vonatkozású könyv, folyóirat és egyéb nyomtatvány 1109 mű, 1979 darabban; szépirodalom 1137 mű, 2404 kötetben. Összesen 3214 mű, 5866 darabban. Ez az anyag, kiegészítve a városi levéltárban, más városi hivatalokban és a városháza egyéb helyein található könyvekkel és folyóiratokkal, alapiját fogja alkotni a háború után megnyitandó új városi könyvtárnak. Vezetőjének megválasztására nézve ugyancsak a háború után fog előterjesztés történni. Az új könyvtár helyiségéül a városházi célokra szolgáló volt primási palota félemeletének néhány terme és szobája van kiszemelve. Addig is, amíg az új városi könyvtár megnyilhat, dr. KUMLIK Emil egyetemi könyvtárigazgató és helyettese, GRUBER Károly egyetemi könyvtártiszt, kezelik az egyetemi könyvtár egyik szobájában elraktározott anyagot és annak növedékét. 1915-ben új könyvek vételére, illetve folytatásos munkák beszerzésére 16602 K-t, kötésre 2920 K-t, összesen 19522 K-t fordított a város. A városi könyvtár 1915-ben összesen 588 darabbal, továbbá nagymennyiségű, még rendezetlen anyaggal gyarapodott. A rendezett anyagból könyv, folyóirat és füzet 554, hírlapévolyam 5, aprónyomtatvány 27, térkép 2 db. A növedékből 345 db ajándék, 7 db állami letét, 13 db vétel és 79 db Pozsony szab. kir. város tanácsának, illetve a polgármesteri hivatalnak küldeménye. Ehhez járulnak a pozsonyi kir. ügyészségtől átszármaztatott kötelezpéldányok. Állami segélyben 1913 óta nem részesült a városi könyvtár. Az 1913. évi államsegélymaradványt a város

ily címen kezeli tovább mindaddig, amíg a városi könyvtár újra megkezdheti működését és az állam részéről ismét anyagi támogatásban részesülhet.

A Városi Múzeum szakkönyvtára a Főfelügyelőség, a városi tanács és magánosok letéteivel és ajándékaival szaporodott. Állománya az év végén: 751 könyv, 1 hírlap, 496 aprónyomtatvány, 1 térkép, 52 kézirat.

Rimaszombatban a Gömörmegyei Múzeum könyvtárára összesen 10790 K-t fordítottak, főleg tagsági díjak lerovására és folyamatos munkák vételárának törlesztésére. A gyűjtemények elhelyezésében nem történt változás. Csupán a könyvtár két termét kellett a közönségtől elzárniok, mert a múzeumépület emeletének raktárul használt szárnyát a katonai beszállásolás miatt kiürítették és így az új elhelyezésre szorult raktári tárgyakat ideiglenesen a könyvtárba tették be. A könyvtár évvégi állománya: 14.176 könyv, 2687 hírlap, 4476 aprónyomtatvány, 168 térkép, 5738 kézirat, 278 oklevél és egyéb irat, 346 egyéb könyvtári anyag.

Sárospatakon a Ref. Főiskolai Könyvtár az 1915-ben nyert 1200 K államsegélyből, valamint az előző évi pénztármaradványból (1663 K) és az időközi kamatokból (2139 K) az 1914-ben hitelben vásárolt könyvek árát fizette ki. (123573 K.) Az 1914 nov. havában elrejtett legértékesebb nyomtatványokat a vezetőség rejtékhelyükből kiszedte s a könyvtárba, régi helyükre visszahelyezte. Az alapcíményt már előbb föl kellett hozni rejték helyéből, mert az újabb gyarapodásból való könyvek számozása szükségessé vált. Az orosz hadsereg veszedelmes közeledésének hírére fölszólították a kölcsönvevőket, hogy a náluk levő könyveket adják vissza. A kikölcsönzést ekkor a vidékieknek be is szüntették. 1915 május óta azonban ismét kölcsönöznek ki vidékre is könyveket. 253 nyitási napon 2045 esetben 2365 kötet, illetőleg darab kölcsönöztetett ki helyben és vidékre. A könyvtár törzsállománya az 1915. év végén a 664 kötet ajándékozással, a 13 kötet állami letéttel, a reménybeli államsegély terhére vásárolt 155 s a főiskola terhére vett 116 kötetrel együtt 57.472 kötetre szaporodott. A kéziratár állománya az 1915. évi (14 db) gyarapodással

1861 kötet, illetőleg darab. A könyvtár eddigi főkönyvtárnok-helyettese, HARSÁNYI István főgimn. tanár, aki mint ilyen 1905. szept. 1. óta működött a könyvtárnál, az 1915. június hó 10-én Miskolczon tartott egyházkerületi közgyűlés által főiskolai főkönyvtárnokká választott. A könyvtár pénztári maradványa 1914-ről: 16'63 K; fenntartójától nyert javadalom: 2000 K; kamatok: 21'39 K. Összesen: 2038'02 K fölött rendelkezett, amihez még 1200 K államsegély járult. A gyűjtemények gyarapítására 3235'73 K-t fordított. Tartozás: 1100 K. — Főkönyvtárnok: HARSÁNYI István főgimn. tanár. (Tiszteletdíja 1000 K.) Alkönyvtárnok: MOLNÁR Ferenc segédlelkész. (Javadalma 800 K és lakás fűtéssel és ellátással a főiskolai tápintézetében.) Szolga: FARKAS József főiskolai szolga, aki azonban csak a takarítást végzi. Az illetményeket a főiskola pénztára fizeti.

Selmeczbányán a Városi Múzeum és Könyvtár a mult évben a háború okozta bajok következtében alig fejthetett ki működést. A könyvtári anyagot bútorhiány miatt lassú szaporodása dacára sem tudják jól elhelyezni. A kezelést némileg zavarja az a körülmény, hogy az Orsz. Tanács által adományozott népkönyvtár is a városi könyvtár helyiségében van. A világháború irodalmi emlékeinek gyűjtése anyagi okokból elmaradt, mindössze az apróbb nyomtatványok gyűjtése történnhetett meg. A könyvtár anyaga adományokból és vásárlásokból gyarapodott. A cédulakatalogus még nem készült el, a törzsnaplót sem sikerült még megszerkeszteni. Törzssanyaga az év végén: 3518 könyv, 17 hírlap, 1 egyéb. A könyvtárt 138 nyitási napon 187-en látogatták, akik 3694 dbot használtak. — A gyűjtemények kezelője dr. MIKLÓSY Zoltán főlevéltárnok. (Javadalma évi 2600 K fizetés és 600 K lakpénz.) Díjnok: GONDA József, aki jelenleg katonai szolgálatot teljesít. (Fizetése évi 1006'50 K.) Az illetményeket Selmecz- és Bélabánya város pénztára fizeti.

Sepsiszentgyörgyön a Székely Nemzeti Múzeum könyvtárának 1915. évi gyarapodása 12.645 db volt. E gyarapodás részben vásár, részben letét és ajándékozás eredménye. Vásár útján szerezte meg a múzeum néhai elnökének, GÖDRI Ferenc polgármes-

ternek könyvtárát és levéltárát, hogy falai között ezzel is emléket állítson annak a derék székely írónak, ki a székelység történetére vonatkozó könyveket és különösen Sepsiszentgyörgy város multjára vonatkozó okleveleket jóformában gyermekkora óta gyűjtötte. A GÖDRI-könyvtárral a múzeum oly anyagnak jutott a birtokába, mely kevesebb értékű, de közkézen forgó s azért szükséges modern műveken s néhány idegen nyelvű és külföldi nyomdai terméken kívül értékes régi magyar műveket s a múzeum hivatása szempontjából még értékesebb régi székely műveket is tartalmaz. A régi magyar kiadások közül értékesebbek pl.: *Mennysország kinyitott egyetlen egy szoros kapuja*. Váradon, 1556; G. KATONA István: *Titkok titka*. Gyulafejérváratt, 1645, a *Váltság titkának* második volumenje, Váradon, 1657 és a *Váltság titkának* negyedik része; Selyei BALOG István: *Temetőkert*. Váradon, 1655; PÓSAHÁZI János: *Igazság istápjja*. Sárospatak, 1669; *Confessio et expositio fidei christianæ* etc. Kolozsváratt, 1679; GYÖNGYÖSI István: *Porából megéledett Phönix* etc. Lőcsén, 1693; PÁZMÁNY Péter: *Predikációk*. Nagyszombat, 1695; PÁPAI PÁRIZ F.: *Pax crucis* etc. Kolozsváratt, 1710. Az évek óta járó folyóiratok előfizetési díjára és könyvkötésekre is jelentékeny összeget fordított a múzeum. Nagyobb ajándékokkal gazdagították még a könyvtárt: özv. GÖDRI Ferencné (133 db) és MÉLIK István takarékpénztári tisztviselő, ki 220 darabból álló, főleg értékes, modern jogi műveket adományozott az épen ily művekben feltűnően szegénynek mondható könyvtárnak; végül SZABÓ Margit (Kézdivásárhely), ki a pákái GÖRÖG Róza-féle hagyatékából származó s Kovács Gyula pákái igazgató-tanító útján még az 1914. év folyamán beküldött 185 darabból álló gyűjteményt ajándékozott; ennek régi halotti beszédekből álló csoportja értékesebb anyagot képez. A levéltár gyarapodásából elsősorban az özv. GÖDRI Ferencnéől néhai férje hagyatékából megvásárolt levéltári anyagot kell kiemelnünk. E gyűjteménynek nagyobb része közvetlenül vagy közvetve Sepsiszentgyörgy város és vidéke történetére vonatkozik s megszerzése annál öröndetesebb a múzeumra és Sepsiszentgyörgy városára, mert a városnak régi levéltára egy-

általán nincs. GÖDRI Ferenc gyűjteménye birtokába többnyire a vele rokonságban vagy jóbarátságban álló családok szivességéből jutott. Az ily családi iratok természetesen a város elpusztult és elkallódott levéltárát sohasem pótolhatják, de azért köztörténeti szempontból is értékes anyagnak mondhatók. Külön megemlést érdemelnek az 1848—49. évi szabadságharcunkra vonatkozó hivatalos és magániratok s ezek közt főleg a GÁBOR Áron székely ágyúöntő hősnünk eredeti levelei. A levéltár ajándék útján elsősorban a szentkatolnai CSEH-család levelesládájával gazdagodott, amit dr. KÜNNLE Tivadar ügyvéd ajándékozott a múzeumnak. Az okleveles anyag elsősorban azért értékes, mert egy kiterjedt s a vármegye közéletében már a XVII. század óta szerepet vivő, tősgyökeres székely család birtok- és vagyonügyi viszonyairól nyújt általános tájékoztatást. A múzeum szempontjából azonban értékét még növeli az a körülmény, hogy magában foglalja egyrészt a CSEH-családdal rokon s szintén szentkatolnai DIMIÉN-család régi leveleit, másrészt oly hivatalos iratokat is, melyek az ajándékozó néhai nagyatyjának, szentkatolnai CSEH Ignácnak Háromszék vármegye szolgálatában töltött közigazgatási pályáján, főleg 1848—49. évi szabadságharcunkban s az 1861—62-ik évi alkotmányos időszakban kézdi szék alkirálybírói állásában, végül 1867-ben Kézdivásárhely város alkotmányos újjászervezésére nyert kormánybiztosi megbízatása alatt végzett tevékeny működésére vetnek világot. A kisebb adományokból az özv. REMENYIK Kálmánétól ajándékozott 130 db iratot emeljük ki, melyek néhai REMENYIK Kálmán hírneves székely tilinkóművész 1880—1903. évi kulturális működésére vetnek világot. A könyvtár és levéltár számszerű gyarapodása eszerint az 1915. évben a következő volt: a) Könyv 2217 db, b) hírlap 80 db, c) aprónyomtatvány 438 db, d) térkép 13 db, e) kézirat 18 db, f) oklevél és egyéb irat 9876 db; összesen: 12.642 db. Ebből vásár útján szereztetett 8889 db, állami letét 6 db, ajándék 3828 db. A könyvtár és levéltárban a vásár és ajándék útján beérkezett nagymennyiségű anyag feldolgozása és elhelyezése után, mi huzamosabb időt vett igénybe, főleg a térképgyűjtemény feldolgozásával, rendbeszedésével és cédulázásával foglalkoztak

A Sümegi Állami Darnay-Múzeum könyvtára alig gyarapodott. Évvégi állománya 261 kötet volt, az 1914. évi 249 kötettel szemben.

Szabadkáról a Városi Közkönyvtár 1915. évi állapotáról és fejlődéséről nem küldtek jelentést.

Szamosújvárt az Örmény Múzeum könyvtárának törzsanyaga az 1915. év végén: 1407 könyv, 128 hírlap, 414 aprónyomtatvány, 59 kézirat, 43 egyéb volt. A könyvtárt 17 nyitási napon 137-en látogatták, akik 94 dbot használtak.

A szatmári Kölcsey-Kör könyvtára vétel útján 4, adományozás útján 118 dbbal gyarapodott. Állománya az 1915. év végén 5288 db volt. Ebből 144 kézirat. A könyvtárt 44-en keresték fel, akik 232 dbot használtak. Az intézet 1915. évi bevételei 1811'44 K-ra rúgtak. A felhasznált összegek könyvtárt érdeklő része a jelentésből nem tűnik ki.

Szászvároson a Ref. Kún-Kollégium könyvtára is súlyosan megérezte s érzi a világháború káros következményeit s e káros hatás a könyvtár egész működésében jelentkezik. A könyvtáros alkalmaztatása ma is csak ideiglenes. Az állománynak már elkezdett s néhány szaknál be is fejezett rendezése teljesen szünetelt, mivel a rendezés munkájának elvégzésére helyiség sincs. A könyvtár olvasótermében ugyanis a gimnáziumi tanulóifjúság lakik. A könyvtár állománya a lefolyt évben csak ajándékművekkel, illetve letétekkel gyarapodott a lapokon és folyóiratokon kívül. Néhány füzetes vállalat folytatólagos számaint is megvették, de már kifizetni nem állott módjukban. A könyvtár törzsállománya az év végén: 11.588 könyv, 1978 hírlap, 1 térkép, 27 kézirat, 4185 egyéb. A könyvtárt 62 nyitási napon 186-an látogatták, akik 1697 dbot használtak. — Könyvtárőr: dr. KRISTÓF György tanár. (Tiszteletdíja 150 K, melyet a kollégium pénztára fizet.)

Szegeden a Somogyi-Könyvtár beosztott törzsanyag-állománya az év végén 84.775 kötet volt. Az évi szaporodás 1101 kötet, amiből 879 kötet adomány és tagilletmény, a többi vétel és letét. Köttettek 190 kötetet 315 K költségen. A törzsanyag állománya szakok szerint: ösnyomtatvány 204, hittudomány 13.523, jog-

tudomány 5700, államtudomány 3484, orvostudomány és gyógyászat 3175, matematika, fizika és természetrájs 9680, filozófia, művészetek, nevelés 7341, történelem, földrajz, néprájs, irodalom-történet, régészet 15.655, nyelv, irodalom 12.244, vegyes 8756, újságs 5013 kötet. Szolgálati idő tíz hónapon át minden köznapon d. e. 10—1, d. u. 4—7 óra, a két nyári hónapban d. e. 10—12 óra. Könyvtárnyitási nap volt 250, 1914-ben 255. Az olvasók összes száma 7654, 1914-ben 14.385. Az olvasók átlagos napi száma 30'61, 1914-ben 56'02. Foglalkozás szerint az olvasók között volt 625 nő, 4853 tanuló a középiskolák három felsőbb osztályából, 70 pap, 310 tanár, tanító, 210 író, hírlapíró, 135 művész, 282 ügyvéd, jogász, 208 mérnök, építész, technikus, 29 orvos, 24 gyógyszerész, 388 katona, 20 állami tisztviselő, 41 községi tisztviselő, 33 vasutas, postás, 376 magántisztviselő, 4 önálló iparos, 10 iparossegéd, 1 háztulajdonos, tőkepenész, 14 egyéb. Indokolt esetekben házi használatra kiadatott 211 elismervényre 385 mű. A könyvtárban olvasott művek száma 8704, 1914-ben 17.630. A könyvtár és múzeum együttes javadalmazása volt a várostól 32.806'90 K, az államtól 4000 K. Hogy ez összegekből sajátlagos könyvtári célokra mennyit fordítottak, az a jelentésből, sajnos, nem tűnik ki. — Könyvtáros: MÓRA Ferenc (javadalma 4300 K, a városi pénztárból). A könyvtárban két szolgálai állás is van szervezve, az egyik 900 K fizetéssel és természetbeni lakással, a másik 700 K fizetéssel és 200 K lakbérrel.

Szekszárdon a Tolnavármegyei Múzeum könyvtára csupán folyóiratokkal s néhány ajándékkötettel gyarapodott. Évvégi állománya 4420 kötet volt.

Szentesről a Csongrádvármegyei Múzeum 1915. évi működéséről és állapotáról jelentést nem küldtek.

Székelvudvarhelyt a ref. főgimnázium könyvtára 1600 K-val szerepel az intézeti költségvetésben, de ez a cím csak gyűjtötétel s a könyvtárra csupán 1000—1200 K esik belőle. Ehhez járul még a Kis-alap évi 200 K-nyi kamata. Könyvkiadás hetenkint egyszer volt. Az egész év folyamán 322-en vették igénybe, akik 669 dbot használtak. Külön olvasóterem berendezésére a háború

miatt gondolni sem lehetett, mivel az épület legnagyobb része katonai kórháznak van lefoglalva s a könyvtári dolgozószoba osztályhelyiségül szolgál. Törzsanyaga az 1915. év végén: 12.733 könyv, 69 hírlap, 190 kézirat. — Könyvtáros: BARÓCZI Károly.

Székesfehérvárt a Fejérvármegyei és Székesfehérvári Múzeum könyvtárára 1915-ben 93 K egyesületi javadalmat fordítottak. Járatták a szakfolyóiratokat és megszerezték az akadémiai kiadványokat. Különös említésre érdemes mű a gyarapodásban egy LUTHER-féle német biblia fametszetekkel. (Frankfurt a. M., 1564.) A művet a Fejérm. Tkp. vásárolta meg a vármegyei rokkant katonák javára rendezett műkiállításon és árverésen és a múzeumnak adományozta. Ugyanitt vette és a múzeumnak adta LEOPOLD Lajos ARANY János *A gyermek és szivárvány* című költeményének kéziratát. Az okiratok között van 10 fejérmegyei vonatkozású céhszabály. Törzsállománya az év végén: 972 könyv, 716 aprónyomatvány, 55 térkép, 69 kézirat, 2395 oklevél és egyéb irat, 352 egyéb könyvtári anyag.

Szombathelyt a Vasvármegyei Kultúregyesület működését a világháború majdnem teljesen megbénította, mert helyiségeinek nagy részét iskolai célokra lefoglalták. Csupán a könyvtárt lehetett a közönség rendelkezésére bocsátani, de ez is csak kikölcsönzés útján volt keresztülvihető, mert a könyvtári dolgozószobát és az olvasótermet az iskolák céljaira kellett átengedni. A 93 rendszeres kikölcsönző tag 3988 kötetben 2121 művet olvasott, melyeknek túlnyomó része a szépirodalmi szakra esett. A könyvtár vezetősége kísérletet tett arra nézve, hogy a könyvtárt a szombathelyi kórházakban ápolt sebesülteknek is rendelkezésére bocsássa; azonban csakhamar abba kellett hagynia a kísérletet, mert a könyvek a használat folytán igen megrongálódtak s visszacszerzésük is nehézségbe ütközött. Ehelyett a kórházi ápolók társadalmi úton napilapokat és elhasznált folyóiratokat szereztek be, ami a célnak jobban meg is felelt. A könyvtár évvégi állománya: 6740 könyv, 36 hírlap, 4078 aprónyomatvány, 190 térkép, 14 egyéb. Az intézet 1915. évi jövedelme államsegélyből 2200 K, egyéb forrásokból 9097'67 K volt. Kiadási tételei közül a könyv-

tárra eső hányad a jelentésből, sajnos, meg nem állapítható. Valamint nem tűnik ki az sem, hogy az örök közül, akik 100—300 K tiszteletdíjat élveznek, melyik látja el a könyvtáros tisztjét.

Temesvárt a Városi Nyilvános Könyvtár a lefolyt 1915-iki évvel immár 12-ik évi működését fejezte be. Az 1915. évi gyarapodás összesen 951 kötetet tett, 4411'63 K értékben, amiből vétel útján megszerzett művekre 1326 K, ajándék útján megszerzett művekre 2604 K, letétként kezelt művekre 481'15 K esik. Az egész gyűjtemény eszerint 49.116 kötetre szaporodott, melyeknek leltári értéke 155.120'63 K értéket képvisel. Az aprónyomatványok száma: 61.192, a kéziratoké 10, a térképeké 289. Az év folyamán 9608 művet kölcsönöztek ki a könyvtárból és 7607 művet olvastak a könyvtár olvasótermében; használtak tehát összesen 17.215 művet, vagyis 244 nyitási napot véve figyelembe, naponként átlag 70-et. Az olvasott művek szakszerinti megosztásánál a lefolyt évben is a szépirodalmiak vezetnek. Ezek száma: 8779; a nyelvtudományiaké: 1750. Ezt követi a földrajz 1144 művel, majd a történelem 1092-vel. Az olvasóknak foglalkozási ág szerint való megosztásnál most is a középiskolai tanulók vezetnek, jöllehet számuk, a felső osztálybeliek tömeges hadbavonulásánál fogva, 459-el apadt. A kölcsönzők közt 1915-ben is a hivatalnoki kar járt elől, mint a város legnagyobb számú értelmisége. Öröndetes emelkedést mutat azonban az orvosok és katonák látogatása. A hadbavonult MILOS Romulusz segédkönyvtáros teendőit BELLAI József könyvtárigazgató és Kiss Lajos könyvtáros látták el. A könyvtár házi könyvkötészetében az 1915. év folyamán 1486 kötet hírlapot és könyvet kötöttek be; félbőr, illetve finomabb kötés végett 206 művet más könyvkötőnek adtak ki munkába. A könyvtár javadalmából személyi kiadásokra fordított 5290 K-t; a gyűjtemények gyarapítására 1250'78 K-t; irodai szükségletekre 775'36 K-t; a helyiség fenntartására 2795'19 K-t; biztosításra, adóra és rendkívüliekre 42'22 K-t. — Könyvtárigazgató: BELLAI József városi tanácsos. Könyvtáros: Kiss Lajos nyug. főgimn. tanár. (Tiszteletdíja évi 1200 K.) Segédkönyvtáros: MILOS Romulusz, aki katonai szolgálatra bevonult. (Fizetése évi

2000 K, 200 K családi pótlék és 880 K lakpénz.) Szolga: Popovics Illés könyvkötő. (Díjazása évi 960 K fizetés, 120 K könyvkötői pótlék és természetbeni lakás.) Az illetményeket Temesvár szab. kir. város házipénztára fizeti.

Szakkönyvtárakkal rendelkezik még a másik két állami felügyelet alatt álló temesvári kulturintézet is, nevezetesen a *Dél-magyarországi Természettudományi Társulat*, melynek könyvtára az év végén 4206 kötetből és 39 folyóiratból állott, továbbá a *Délmagyarországi Történelmi és Régészeti Társulat*, melynek könyvtári állománya az 1915. év végén: 2271 könyv, 504 hírlap, 4031 aprónyomatvány, 123 térkép, 37 kézirat, 2905 oklevél és 1209 egyéb könyvtári anyag volt. Ez utóbbi intézet könyvvásárlásra 113'30 K-t fordított s különös súlyt helyez a világháború helyi vonatkozású nyomtatványainak egybegyűjtésére.

A *Tiszafüredi Múzeum- és Könyvtár-Egylet* gyűjteményei közül a könyvtár 1915-ben nagyobb részben ajándékozás útján 30 darabbal gyarapodott. Tekintettel a könyvtár gazdag tartalmára, az olvasóik igényét nagyobb számban sikerült kielégíteniök. Az állomány 5685 mű, 6286 kötetben és 198 db okmány, térkép, metszet és fénykép. Összesen 370 esetben 3650 db könyvet használtak. A könyvtár használati díja személyenként évi 2 K. Az egyesület 1915. évi bevételei 1038'70 K-t tettek; könyvtári kiadásokról a jelentés nem ad számot.

A *Trencsénvármegyei Múzeumegyesület könyvtárának* állománya az 1915. év végén: 3663 könyv, 25 hírlap, 164 aprónyomatvány, 2 térkép, 35 oklevél. A könyvtárt 14 nyitási napon 31-en látogatták, akik 15 dbot használtak. Az egyesület ezévi bevételei 689'64 K-t tettek. Könyvtári kiadások a jelentésben nem szerepelnek.

Turócszentmártonban a Múzeumi Tót Társ. Múzeuma az 1915. évben nem működött, mert még az 1914. évi nagy mobilizáció benyomásai következtében bezárták a múzeumot s zárva tartották azt 1915-ben is. Könyvtárának törzsanyaga az év végén: 81.327 könyv, 31 hírlap, 180 aprónyomatvány, 607 térkép, 4887 kézirat, 1052 egyéb.

Vercszen a Városi Könyvtár 1915-ben is szépen gyarapodott. Az ajándékozók között ez évben is elsősorban a városi tanács áll, amely a polgármester kezdeményezésére 166 dbot 309 K értékben tett át. A háborús gyűjtés — többnyire fényképek, aprónyomtatványok stb. — negyedfélszáz dbot eredményezett, még pedig majdnem kizárólag verseci vonatkozásúakat. Legérdekesebb köztük a verseci német drótnélküli táviróféállomás által kiadott, reggel és este megjelent *Deutsche Funker-Zeitung*. Az új katalógus kinyomatása 1915-ben sem sikerült, mert az ottani nyomdák sem megfelelő munkaerővel, sem pedig anyaggal nem rendelkeztek. A könyvtár használata 1915-ben is szokatlan nagy mértékben emelkedett. 298 nyitási napon 11.837 olvasó 29.394 dbot vett ki. Ezek közül 19.857 dbot adtak ki az olvasóhelyiségben, 9537 dbot házhoz adtak kölcsön. A forgalom emelkedése 1914-hez képest: 5224 db. Megemlítendő, hogy 1910-ben, az új helyiségben az első évben csak 5451 könyvet adtak ki. A forgalom emelkedése 5 év alatt tehát mintegy 400%. E szép forgalom okozta, hogy 1915-ben az iskolai szünidőben, július és augusztusban is, nyitva tartották a könyvtárt. A könyvtár törzsanyaga az 1915. év végén: 23.768 könyv, 264 hírlap, 7130 aprónyomtatvány, 291 térkép, 76 kézirat, 4944 oklevél és egyéb irat, 844 egyéb könyvtári anyag. A múzeum és könyvtár összes bevétele ez évben 10.214,25 K volt. A kiadásokból a könyvtárra eső hányad az évi jelentésből, sajnos, meg nem állapítható. — Könyvtári segédőr: ELTER Károly közs. néptanító. (Tiszteletdíja évi 540 K.)

A Veszprémmegyei Múzeum és Múzeumi Könyvtár is, amely oly szép sikert ígérő fejlődésnek indult, egy helyben vergődik a minden tovafejlődést hátráltató háborús viszonyok következtében. Az 1915-ben nyert 1300 K államsegélyből, amely részben a múzeumőri tiszteletdíj fedezésére is szolgál, előfizettek 16 szakfolyóíratra, vásároltak egynéhány háborús irodalmi terméket, továbbá több múzeális tárgyat. Ezenkívül állami letétként 12 kötettel gyarapodott. Állománya az év végén: 9775 könyv, 751 hírlap, 453 aprónyomtatvány, 217 térkép, 149 kézirat, 2353 oklevél és egyéb irat, 965 egyéb könyvtári anyag.

Zomborban a Városi Könyvtáregyesület Közkönyvtára 1915. évi működése és használata sokkal intenzívebb volt az 1914. évinél. 1915-ben a tagok száma 171-ről 220-ra emelkedett. E szám nem nagy ugyan, de mégis jelentős, mert Zomborban az van szokásban, hogy két, sőt három ember adja össze az évi 6 K tagsági díjat; egy ezek közül beiratkozik tagnak s a kivett könyveket a többiek között szétosztják, megcserélik s ha valamennyi kiolvasta, a beiratkozott tag beadja s újakat vesz ki. Ilyeténképpen háromszor annyian is használják a könyvtárt, mint ahányan tagul beiratkoztak. 1915-ben a beiratkozott 220 tag 4258 esetben 21.290 kötetet vett ki a könyvtárból. A könyvtár helyisége a régi. Ma már négy szobából áll ez a városháza épületében s így a fejlődés több évre biztosítva van. A könyvtár ez évben vásárlás útján 184 kötetel, ajándék útján 32 kötetel s állami letétként 9 kötetel gyarapodott. Az évvégi állomány 34.214 kötet könyv volt. Az 1915. évi bevételek összege 3425'91 K-t tett. Ebből az egyesület tagsági díjakra fordított 127 K-t; személyi kiadásokra 1929'96 K-t; a könyvtár gyarapítására 305'46 K-t; bútorozásra és felszerelésre 90'40 K-t; kiadványokra 94 K-t; irodai szükségletekre 89'90 K-t; a helyiség fenntartására 20 K-t; biztosításra adóra és rendkívüliekre 102'82 K-t. A pénztári maradvány 1915 végén: 666'37 K. — Igazgató: dr. FALCIONE Nándor ügyvéd, a Zombori Takarékpénztár igazgatója. Könyvtáros: CSETRI Károly, főgimn. tanár. (Tiszteletdíja évi 700 K.) Könyvkiadó: HAUKE Ágostné. (Tiszteletdíja évi 700 K.) Szolga: GAJDOS Mihály. (Díja évi 480 K.) Az illetményeket a könyvtáregyesület fizeti.